

ПРЕСКЛИПИНГ

30 октомври 2018, вторник

www.nova.bg, 29.10.2018 г. TC "www.nova.bg" \f C \l "1"
<https://nova.bg/news/view/2018/10/29/230392/>

Бюджет 2019 влиза в парламента

Финансовият министър внася сметката на държавните финанси за обсъждане от депутатите

Бюджет 2019 влиза в парламента. Очаква се днес Министерският съвет да внесе сметката на държавата за следващата година, след като парите бяха одобрени на извънредно неделно заседание.

Според разчетите на кабинета, Минималната заплата става 560 лева, държавните служители ще получават 10 % повече, а учителите 20 на сто. Пенсиите също се увеличават - от средата на следващата година.

Повече пари ще има за образование, здравеопазване и отбрана.

Окончателно, бюджет 2019, трябва да бъде одобрен до края на месец ноември.

www.bnt.bg, 29.10.2018 г. TC "www.bnt.bg" \f C \l "1"
<http://news.bnt.bg/bg/a/ombudsmant-maya-manolova-izprati-ostro-stanovichche-sreshchu-proektobyudzheta-na-nzok>

Омбудсманът Мая Манолова с остро становище срещу проектобюджета на НЗОК

Омбудсманът Мая Манолова внесе в Народното събрание остро становище по Законопроекта за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2019 г., съобщи от пресцентъра на омбудсмана.

Тя подчертава, че проектът на Закона за бюджета повтаря структурата на бюджетите от последното десетилетие, като превес отново имат разходите за болнична помощ и за лекарства, въпреки че и самият министър на здравеопазването нееднократно е обръщал внимание, че тази диспропорция трябва да се коригира и да се подкрепи извънболничната медицинска помощ.

В приеманите бюджети през последните три години продължава порочната практика да се лимитира всяка една дейност на лекарите, което както нееднократно бе посочвано и в Становище на Националния омбудсман, и от повечето експерти, се отразява крайно негативно на пациентите, защото затруднява достъпа им, ограничава правото им на избор къде да се лекуват и в дългосрочен план води до понижаване на качеството на медицинската помощ, поради влошената конкурентна среда.

Мая Манолова обръща внимание, че Законът за бюджета на НЗОК превръща Министерският съвет и Народното събрание в помощни органи на новата Агенция по медицински надзор по отношение на лицензирането на нови болници или на нови отделения в съществуващи такива. Омбудсманът недоумява как министрите са подкрепили проект, който ги задължава да дават съгласие или да отказват за разкриване, например, на отделение по урология, ортопедия или очни болести във всяка една болница на страната.

Според нея с проекта се въвеждат сериозни структурни промени – закриват се сега действащи органи и се създават нови, като например, при Агенцията по медицински

надзор това води до смесването на функции в един орган, който остава извън всякаква форма на граждански контрол. Това създава предпоставки за злоупотреба с права.

Манолова определя като изключително обезпокоителни промените, с които при лечението на пациентите се въвежда принцип за предписване на лекарствени продукти на база терапевтичен курс, съобразено с неговата разходна ефективност. Омбудсманът е категорична, че така се ограничава правото на гражданите на индивидуално лечение, съответстващо на състоянието им и преценката на лекуващите лекари.

Мая Манолова подчертава, че с внесения проектозакон се правят важни изменения в редица закони, които в огромната си част нямат пряка връзка с бюджета на НЗОК за 2019 година и не са свързани с изпълнението му.

В тази връзка като национален омбудсман съм силно обезпокоена от опита чрез бюджетен закон, в противоречие с действащата нормативна уредба, чрез преходните и заключителни разпоредби на Закона за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2019 г. да бъдат променени няколко основни за здравеопазването закони, имащи пряко отношение към живота и здравето на българските граждани.

Освен това Законът за нормативните актове предвижда при изготвяне на нов нормативен акт провеждане на обществени консултации с гражданите и юридическите лица, най-малко 30 дни преди внасянето му. Такива обществени консултации не са извършени.

Като национален омбудсман не мога да приема гражданите да бъдат лишени от възможност да изразят мнение и направят предложения по толкова важни за всеки въпроси.

Омбудсманът отбелязва още, че приемането на пакет закони по този начин, нарушава основни Конституционни норми. В подкрепа на такъв извод са мотивите в Решение № 17 от 3 октомври 1995 г. по конституционно дело № 13 от 1995 г. на Конституционния съд. В тях се сочи, че „Ежегодните бюджетни закони са закони във формален смисъл, само защото под наименованието „закон” те са гласувани от Народното събрание. В основното, същинското си съдържание, те не съдържат правни норми. В разходната си част те съдържат разпоредби, с които се овластяват държавните органи да извършат необходимите им разходи на държавни парични средства до определен размер. Текстове на ежегодните бюджетни закони са актове, с които се управляват средствата от общодържавния паричен фонд. Те са управленски (административни) актове, които, без да променят своята основна юридическа характеристика, се издават в присъщата на актовете на Народното събрание форма (закон) и по предвидената за законодателния орган процедура.“

В заключение омбудсманът предлага на Народното събрание да обсъди предложения законопроект в частта му относно бюджета на НЗОК за 2019 г. и да разгледа всички останали предложения за промени в други закони отделно, съобразно предвидения в Конституцията и законите ред за това, след извършване на предварителните оценки и обществено обсъждане.

Искам да Ви уверя, че в защита на тези граждански права няма да се поколебая да използвам всички предвидени в Конституцията правомощия на Омбудсмана

Цялото становище на омбудсмана Мая Манолова можете да прочетете *тук*.

www.btv.bg, 29.10.2018 г. ТС "www.btv.bg" \f C \l "1"

<https://btvnovinite.bg/bulgaria/prodazhava-moratoriumat-varhu-novi-bolnici-i-medicinski-dejnosti-po-zdravna-kasa.html>

Продължава мораториумът върху нови болници и медицински дейности по Здравна каса

Изключение за нови дейности ще има само, когато не се предлагат същите в областта

Мария Савкова

Мораториум върху нови болници и медицински дейности по Здравна каса и догодина, предвижда проекта за бюджет на институцията. Предложенията ще бъдат разгледани от депутатите.

През 2019 г. болниците ще разполагат с близо 200 милиона повече, за да ни лекуват и така бюджетът по това перо за първи път ще надхвърли 2 милиарда лева, но се въвежда и по-строг контрол.

Изключение за нови дейности ще има само, когато не се предлагат същите в областта.

"Какво пречи да имаме лечебни заведения, колкото пазарът изисква и където пазарът изисква. Какво пречи, че имаме хранителни вериги магазини една до друга или бензиностанции на къси участъци – някой да роптае от това нещо", коментира Андрей Марков, управител на Аджибадем Сити Клиник УМБАЛ.

Създаването на нови болници ще разрешават депутатите, а на нови медицински дейности – министрите.

„Как така ще преместим лицензионните режими от министерството в Народното събрание или в Министерския съвет и това ще доведе до по-добри резултати, при положение, че там специалисти няма”, пита Калоян Стайков от Института за пазарна икономика.

В становище до парламента омбудсманът Мая Манолова предлага депутатите най-напред и отделно да разгледат финансовата рамка на проектобюджета.

www.actualno.bg, 29.10.2018 г. ТС "www.actualno.bg" \f C \l "1"

https://www.actualno.com/healthy/ekspert-nzok-ne-sledi-i-ne-sankcionira-samo-sybira-informacijata-koj-e-minal-profilaktichen-pregled-news_702796.html

Експерт: НЗОК не следи и не санкционира, само събира информацията кой е минал профилактичен преглед

"НЗОК не следи и не санкционира, само събира информацията кой е минал и кой не профилактичен преглед. Около 38% от населението са осъществили профилактични прегледи. Това обаче са предимно хора, които страдат от хронични заболявания и по един или друг повод те са посетили своя личен лекар и там са се информирали за това, че имат право на профилактичен преглед." Това каза д-р Галина Йорданова от НЗОК в интервю за bTV.

По последни данни 2/3 от нас трябва да бъдат санкционирани затова, че не са проверили здравния си статус. Предвиждат ли се още по-солени глоби, включително и повишаване на здравната вноска за всички нередовни. Освен глобите, в закона е предвидена и друга санкция – загуба на здравноосигурителните права за един месец. Засега обаче глобени пациенти няма.

В бюджета на НЗОК са предвидени средства за значително малък брой профилактични прегледи годишно, заяви д-р Станимир Хасърджиев – председател на Националната пациентска организация.

"И Касата и хората, които правят бюджета, много добре знаят, че пациентите няма да отидат на профилактичен преглед. Причините са много, но основната е, че не е създадена добра организация", отбеляза той. Според него пациентите не са достатъчно информирани.

"Често прегледът се случва проформа или се дублира с прегледите, които се правят чрез допълнителното здравно застраховане от работодателите", каза още д-р Станимир Хасърджиев.

"На повечето хора е ясно, че трябва да минат на профилактичен преглед. Тежката административна работа на лекарите обаче е причина за опашките пред кабинетите и това често отказва пациентите да ходят на преглед", обясни д-р Николай Брънзалов – зам.-председател на Българския лекарски съюз.

РЕДАКТОР: ЕВГЕНИЯ ЧАУШЕВА

www.zdrave.net, 29.10.2018 г. ТС "www.zdrave.net" \f C \l "1"
<https://www.zdrave.net/-/n7648>

Излезе от печат бр.32 на вестник „Форум Медикус“

Седмичното издание отбелязва на стр.1 предстоящия Ден на народните будители със стих на Иван Вазов от 1883 година:

„Стресни се, племе закъсняло!

Живейш ли, мреш ли, ти не знайш!

След теб потомство иде цяло –

какво ще да му завещайш?“

Звучи актуално и през 2018 година, нали?

В брой 32 водещ акцент от седмицата, разбира се, е проектът за бюджет на НЗОК за догодина, където в преходните и заключителните разпоредби са планирани структурни промени – сливания и прехвърляне, които неизменно ще се отразят върху някои дейности в здравната система. Дали ще бъде за добро е спорно и трудно за предвиждане. Поради специализирания си характер, „Форум Медикус“ оставя /за следващи поколения/ в писан текст елементи от отминалия в историята вот на недоверие към правителството – цитирани са позициите на опозицията, както и на управляващите – гледни точки, които заслужават вниманието на читателите и занапред.

Изданието акцентира и върху аспекти от дейността на ИАМО, насочени към подобряване на контрола, който би трябвало не да върви след събитията, обект на контролиране, а към превенция на такива събития. Очертава се и дискутираният опит на европейски организации по осъществяването на надзор върху здравни и социални дейности – теми, горещи за нас, актуални и в други страни.

Новият брой на „Форум Медикус“ е наситен и с кореспонденции и информации по текущи събития: за хода на проекта за спешната помощ, на който се разчита толкова много в тази щекотлива сфера на здравното обслужване; за инициативи в медицинските университети в Плевен, Варна, София; за ХИВ по света и у нас като „продължаващо предизвикателство“; за хода на преговорите за дълговете на НЗОК към чуждестранни осигурителни фондове; за предстоящ конгрес по трудова медицина и експертиза на работоспособността /също значими теми и в нашата страна/; за необходимостта от повишено внимание към рака на белия дроб и нарастващата му честота, с открояване на ролята на замърсения въздух.

Не на последно място, заради седмичната си периодичност „Форум Медикус“ с малко закъснение, но пък подробно и с респект съобщава за всички медици, получили награди по повод на отминалия Ден на българския лекар, където акад. Дамян Дамянов – автор и верен приятел на вестника, получи високото отличие „Лекар на годината’2018“.

Изданието изтъква и приза, връчен на проф. Васил Хаджидеков по време на Балкански конгрес по радиология, за принос в развитието и утвърждаването на образната диагностика у нас, в региона, в Европа.

В унисон с темата за днешните будители се откроява публикуваната във „Форум Медикус“ рецензия за книга на проф. Григор Димитров „Рискове и предизвикателства при реформиране на здравната система“, наречена „събитие в областта на здравната политика у нас“.

Остава нелеката задача – за да бъдем будни, повече да четем.

www.zdrave.net, 29.10.2018 г. ТС "www.zdrave.net" \f C \l "1"
<https://www.zdrave.net/-/n7641>

39 млн. лв. от резерва отидоха за онколекуарства

Ирина Пекарева

39,1 млн. лв. да се освободят от резерва на НЗОК, като с тях се увеличат средствата в перото за онкомедикаменти. Това е гласувал Надзорният съвет на фонда на заседанието си в петък, 26 октомври, става ясно от решенията му.

Отварянето на резерва се очакваше, предвид факта, че още с плащането през септември Касата влезе в преразход за онколекуарства с близо 20 млн. лв.

Припомняме, общият бюджет на НЗОК за онкомедикаменти е в размер на 282 млн. лв., което предполага средномесечен разход от 23,5 млн. лв. Всеки месец обаче НЗОК плаща средно по около 34 млн. лв., така че преразходът е очакван и не би трябвало да е изненада за никого.

Към края на септември средствата, заплатени за онкологични медикаменти, възлизат на близо 301,7 млн. лв.

www.clinica.bg, 29.10.2018 г. ТС "www.clinica.bg" \f C \l "1"
<https://clinica.bg/6525->

Ще се борим БЛС да запази мястото и правата си

Ако управляващите не вземат предвид забележките ни, какъв е смисълът да има НРД, пита д-р Иван Маджаров

Мария

ЧИПИЛЕВА

Бюджетът на НЗОК за следващата година вече е приет от МС. Ясни са не само финансовите параметри, заложи в него, но и промените, които здравните власти искат да направят от 1 януари. А те са много - нов начин на финансиране на лекарствата, разрешаване на болници от партиите, създаване на мегаагенция за медицински надзор, вливане на Фонда за деца в НЗОК. Какво мислят за тях медиците, попитахме д-р Иван Маджаров, председател на Българския лекарски съюз (БЛС).

- Д-р Маджаров, проектът за бюджет на здравната каса и на министерството вече са налични, удовлетворен ли е БЛС от финансовите параметри?

- Като увеличение на бюджета - да. Това е естествен процес, защото се дължи на ръста на икономиката, очаква се да има повишени приходи от здравни вноски. Но като разпределение на отделните параграфи и процентно съотношение между отделните пера не виждаме промяна. Отново ръста на лекарствата запазва размера си. Отново в ПИМП има ръст, но процентно остава нисък в сравнение с този на касата. И не на последно място трябва да подчертаем, че тази година ще платим 160 млн. лв. за лечението на чужди граждани, което показва, че не сме направили всичко необходимо тези хора да се лекуват в България. Трябва да се направи така, че максимален брой диагнози да се лекуват тук, така че да не отива толкова огромен обем средства навън.

- Какво е по-адекватното разпределение на средствата за догодина в тази бюджетна рамка според вас?
- Ще ми бъде трудно да кажа точните проценти, но при всички положения, когато се планува за в бъдеще бюджет, който трябва коренно да промени ситуацията в страната, трябва да се заложат поне два пъти повече средства за профилактика и превенция, за да очакваме, че ще имаме ефект в следващите години от нея, защото няма как ефектът от промяната във финансирането да е незабавен. Надявам се в следващите години в резултат на предлаганите мерки за стягане на разходите да има средства, които да бъдат предназначени за профилактика.
- През бюджета на НЗОК ли трябва да се отпускат тези пари и има ли значение?
- Има значение, но сега говорим за бюджета на НЗОК и смятам, че там също трябва да има повече средства за тези дейности. А иначе – да, МЗ трябва да има програми, по които да говори за превенция на социално значими заболявания. Но това е друго, аз говоря за профилактични прегледи и изследвания, които са в задълженията на ОПЛ. Те сега нямат средства да обхванат всички свои пациенти.
- С бюджета на НЗОК отново се въвежда забрана за финансиране на нови дейности в болниците, това удачно ли е според вас като философия?
- Това правило съществува вече, в него няма нещо ново, но аз мисля, че в условията на твърди бюджети, които се залагат и за догодина, е редно на съществуващите лечебни заведения да се разреши да имат нови дейности. Няма никаква опасност да нарушим фискалната рамка, нито да бъдат изконсумирани предварително парите на НЗОК. Какво пречи на мениджърите на ЛЗ да вземат своите решения и да решават дали да разкриват нови дейности в рамките на бюджета, който имат. Това мнение ще изразим и пред комисията по здравеопазване.
- Предлага се разрешаването на нови болници да става от парламента, удачна ли е тази стъпка?
- Според мен не е работа на парламента да се занимава с разрешаването на нови болници. Той трябва да приема добри закони, с които да се поставят правилата, по които се разкрива нова болница и които не водят до свръх разрастване на болничната мрежа. Според мен това нещо само дава несвойствени функции на един орган на властта.
- Удачно ли е според вас да се спре финансирането на КП, които не са извършени от лекар, който не е на трудов договор в същото лечебно заведение?
- Знам какво се цели с тази мярка – да се ограничи оборотът и хоспитализациите в лечебни заведения, където нямат достатъчно персонал. Дано управляващите си дават сметка, че това обикновено са малки общински болници. В условията на твърди лимити тази мярка няма никакво значение. Реално погледнато болниците имат лимити, защо трябва да се ограничава помощта за пациентите с други мерки. Понякога добри оператори ходят в други лечебни заведения, за да са по-близо до пациентите.
- Коя е по-добрата мярка, за да се спрат злоупотребите без да се ограничава достъпа?
- Високо технологични дейности не могат да бъдат осигурени във всяка част на страната. Ясно е, че в малките градчета трябва да се осигурят базовите дейности. Мястото на високотехнологичните дейности е в големите центрове, защото приложението им изисква повече опит и няма как хирург да поддържа ниво за тези високотехнологични методи в малък град. Но достъпът сме длъжни да осигурим чрез логистика, всеки пациент дори от най-малкото селце, ако има нужда от неврохирургична или друг вид операция, трябва да я получи. Тоест, трябва да сме осигурили транспорт, който да е сигурен, а не да му се каже – отивай в голямата болница и се оправяй. Подобряването на логистиката ще премахне необходимостта да се местят лекари от едно лечебно заведение в друго, защото пациентите ще е осигурен начин, по който да стигнат до добрите лекари.

- Предлага се още сливане на агенции и създаване на нова структура – това ще подобри ли работата на държавните органи и контролът, който упражняват?
- Мотивите са ясни – тама е казано, че се цели по-добър контрол, оптимизация и т.н. Времето ще покаже дали ще е така или ще се сблъскаме само с тежко администриране и по-тромава система. При всички положения БЛС ще се бори да запази мястото и правата си като договарящ партньор, като организация, която създава и контролира правилата за добра медицинска практика, която се занимава с продължаващото обучение. Не мисля, че тези функции трябва да се изземат и да се дадат на административен орган.
- Три месеца бяха дадени за реорганизация – няма ли това да доведе до сътресения?
- Три месеца на мен винаги са ми изглеждали изключително малко. Те са много кратък срок и резките промени будят тревога. Надявам се, че МЗ знае какво прави.
- Ще подкрепите ли идеите за промени в областта на лекарствата чрез подписване на най-разходо ефективната терапия?
- Аз, лично седя зад тази идея на управителя на НЗОК д-р Дечо Дечев – трябва да внимаваме какво плащаме. Трябва да е ясно, когато плащаме нещо какъв ефект получаваме. Не е нормално да плащаме различни цени за лекарства, които постигат един и същ ефект. Затова смятам, че не най-евтиното, а тези, които за цената си дават най-добър ефект е удачният вариант.
- Успоредно с това се предлага да се въведат фармакотерапевтични ръководства и да се глобяват лекарите, които не ги спазват – има ли проблем за медицинските специалисти, ограничава ли се работата им?
- Чак да ги глобяват, е много строга мярка. Но, да, трябва да има фармакотерапевтични ръководства, защото те са изработени от светилата в съответните области, те са гарант, че пациентите получават най-доброто, а не са обект на търговски трикове. Защото сега обществото има такива съмнения към лекарите – че в някои случаи са повлияни от реклами. Сигурен съм, че 90% от моите колеги са добросъвестни, но споркените ще премахнем всички съмнения.
- Другата важна промяна е вливането на Фонда за лечение на деца и на Комисията за лечение на възрастни в НЗОК < това удачна стъпка ли е?
- Честно казано слушам различни мнения на различни експерти, някои повлияни от собствени интереси, други от експертизата си в тази област, за мен тези предложения са продиктувани от многобройните скандали в тези структури. Надеждата е, че, когато са на едно място ще функционират по-добре.
- Има ли нещо друго, което да ви притеснява в промените за догодина?
- Като цяло ме притеснява как ще се приложат чисто оперативно толкова много промени, за кратко време, защото хаосът не е полезен за никого. Другото ми притеснение е между текстовете да не се прокарат и такива, които да обезличат организацията и да ѝ отнемат правата. Затова в момента работим усилено върху анализа на предложенията. Няма да се съгласим с мерки, които ограничават ролята на БЛС.
- До 31 декември трябва да сключите анекс към НРД, какви правила сте готови да се променят?
- Заявили сме три неща, с които не бихме се съгласили. Първата е да се продължи практиката да се дават пари от една дейност в друга, защото така се обезсмисля бюджета на НЗОК. Тогава той се превръща в едно обещание, а голяма част от средствата за дейност, отиват за лекарства. Другото е бюджетите на болниците да бъдат годишни, а не месечни, за да се даде възможност на специалистите гъвкаво да ги употребяват. Както и правилата за добра практика да са приоритет на БЛС, а не на новата агенция. Административният орган трябва да контролира издадените от министъра стандарти и наредби. Последното, на което ще държим е да не се правят промени с решение на

Надзорния съвет, ако не се подпише анекс. Защото в този случай се обезсмисля ролята на съсловната организация.

- Но това положение не е променено, на какво разчитате?

- Записано е за първи път, че, ако не се постигне договореност, остава да действа стария НРД. Освен, ако не се направят промени в законодателството, но това включва и поднормативните актове като наредбите. Затова ще настояваме да се запише ясно, че става дума само за закони.

- Имате ли готовност да направите правилата за добра медицинска практика?

- Да, някъде сме доста напред, другаде не толкова. Но държим да се запише, че тези правила всяка година ще се обновяват, защото има нови моменти в лечението на заболяванията, има европейски и световни консенсуси, които се променят и ние също трябва да можем да реагираме. Смятам, че депутатите ще се съобразят с нашето мнение.

- Ако народните представители не се съобразят с вашите забележки, какво да очакваме? Ако не се съобразят, това показва, че не се отнасят сериозно към съсловната организация и тогава какъв е смисълът да подписваме рамков договор. Няма никакъв смисъл! А ние държим на няколко неща, които гарантират изпълнението на бюджета и предпазват системата от тоталното ѝ администриране.

ТС "В. Дума" \f C \l "1" 30.10.2018 г., с. 20

Създателят на българските лекарства

НАВЪРШИХА СЕ 100 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО И 25 ГОДИНИ ОТ СМЪРТТА НА АКАД. ЛЮБОМИР ЖЕЛЯЗКОВ

Кирил МОМЧИЛОВ

Малцина от читателите навярно знаят, че като студент акад. Любомир Желязков е редактирал и издавал със собствени средства списание "Наука". Още по-малко са онези, които ще ни повярват, че българската химическа промишленост преди "демокрацията" е носела 6% от валутните приходи на страната и половината от тях са от фармацевтиката. Онази фармацевтика, чийто родител бе акад. Желязков и която той съгради върху основата на оригиналната българска фармацевтична наука и успя да я изведе на 6-то място в света! Знаеше, че индустрията я създава науката. Той ликвидира и туберкулозата в България. Тези неща ни припомни неговият ученик акад. Иван Юхновски в дните около юбилея.

Органичната химия в България е дала на световната наука няколко школи в отделни нейни направления и можем да потвърдим, че в синтеза на биологичноактивни съединения и в създаването на лекарствени препарати и технологии школата носи името на акад. Любомир Желязков. Не знам колко хора помнят чудесните български лекарства, създадени в Научноизследователския химико-фармацевтичен институт (НИХФИ), рождбата на акад. Желязков. Вече години минаха, откак през 90-те НИХФИ бе ликвидиран при т.нар. масова приватизация, а ДУМА участва активно в неговата защита. Уви, "демократите" ликвидираха всичко. Управляващите ни трябва да ценят потенциала, който имаме, и да разберат, че науката е тази, която прави България, повтори акад. Юхновски онова, в което като ученик на Любомир Желязков и като учен вярва.

 "В края на 1947 г., след като бях завършил химия в Софийския университет, ми възложиха да организирам Научноизследователския химико-фармацевтичен институт - НИХФИ" - обичаше да разказва акад. Желязков. Сам се чудеше на младежкия си кураж:

"Дейността ми в института неизбежно се преплиташе с много трудните проблеми по организацията на снабдяването на страната с медикаменти и с организацията на тяхното производство. Липсваше какъвто и да е опит, да не говорим за помощ. И все пак ние развихме непознатата ни преди Девети септември промишленост".

През онези далечни години в България е имало остър недостиг на лекарства. И младият учен започнал сам, привлякъл фармацевт и фармаколог, за да бъдат създадени първите технологии за синтез и производство на лекарствени средства, за да бъдат създадени нови препарати. Изследванията на малобройния колектив били конкретни, за нуждите на практиката - "наука за практиката", както по-късно обичахме да пишем ние, журналистите. А той ни възразяваше:

- Има една наука и тя е неделима от нейното приложение в практиката. Пастър го е казал още навремето. "Адаптивната реакция" на науката трябва да се изразява в ориентация към стратегическите направления. Ние говорим за насочени фундаментални изследвания в БАН и вузовете.

Като директор и като ръководител на една от основните секции - за органичен синтез на лекарствени средства в НИХФИ (1953-1972), като професор във Висшия химикотехнологичен институт и като висш организатор и администратор в БАН (главен научен секретар и заместник-председател) и в Държавния комитет за наука и технически прогрес (първи зам.-председател) акад. Желязков правеше и невъзможното учениците и изобретателите да бъдат "въоръжени" с модерна техника, за да се съкращава все повече пътят от идеята до нейната реализация в производството. Свидетелствам като страничен наблюдател, помня още позицията му за материалното възнаграждение:

- Ако значителна част от ефекта, който се получава от обновените изделия и новите технологии, не остане за хората, които са творци на това обновяване, няма да стигнем до бързи и големи резултати. Материалното възнаграждение е предизвикателство за нови творчески търсения. То представлява количествен израз на обществената оценка за научно-техническите постижения. Носи голямо морално удовлетворение за усилията и настойчивостта на автора му. А малцина знаят колко дяволски големи са тези усилия. Работата на учения обикновено е анонимна, а той самият - малко известен. Досега аз не съм научил да има богат или популярен научен работник. Председателят на Висшата атестационна комисия - ВАК, чл.-кор. Димитър Еленков в миналото е бил треньор на наш национален отбор. Той ми е казал: "За мен са писали във вестниците много повече като за треньор, отколкото като за учен!"

Любомир Желязков работи до края на дните си в областта на биологично активните съединения. Интересите му бяха насочени към синтеза и изследването на опростени структурни анализи на природни продукти, на вещества с влияние върху сърдечносъдовата система, като и върху централната нервна система и др. Той създаде оригинални български технологии за получаване на лекарствени средства (прениламин например), на оригинални български препарати (САХ, ИНХА-17, спазмоколм, темпидон, етоксид, ехинопсин и др.). Автор и съавтор е на над 70 изобретения. Той обогати българската наука с множество публикации в областта на химията на синтетичните лекарствени средства, с учебник и ръководство за упражнения по химия на органичните лекарствени средства, с над 30 авторски свидетелства, 10 от които - внедрени в производството: фенотиазин, ехинопсин, спазмокалм, прениламин, фурантрил и др.

"От всички мои разработки най-много ценя създаването на лонепила и затова ми е мъчно, че този препарат не може да се реализира на западния пазар. В началото малко се интересувахме и недооценявахме значението на правната закрила на изобретенията, тяхното патентоване в други страни. Същата бе съдбата и на противотуберкулозния препарат ИНХА-17.

И ако в първите си творчески години той пропусна да патентова лонетил, то със синтезирането на известния и днес препарат прениламин, който действа разширяващо на сърдечните кръвоносни съдове, прескочи патентната бариера и на фирмата "Хьохст". Българският препарат бе приет на международния пазар, достигна до Япония. Десетки милиони лева бе икономическият ефект от производството на прениламин и фурантил за фармацевтичната ни промишленост!

Ето какво мислеше за таланта и израстването на младите учени акад. Желязков:

- Някои говорят, че трябвало още от детска възраст да издирваме и да подкрепяме талантите. Вярвам, че в областта на изкуствата би могло рано да се открие способният, но в науката това е трудно. Едва в студентските години може да забележиш и да отличиш отделни студенти, които стоят далеч над останалите. Но и тогава дори това не е сигурно. А този, който носи в себе си някакво огънче, не може да не се изяви. А имаме хора, които са попаднали в институти, но не могат нищо да създадат. На младите е необходимо да се помага - това е истината. Но без компромиси, без измама. В науката човек трябва да бъде преди всичко честен! Честността винаги ме е предпазвала от принципи отклонения, когато трябва да направя някакъв компромис.

Ето още няколко въпроса от журналистическия ми бележник и отговорите на акад. Желязков, които съм запазил:

- Какво мислите за управленческата и съчетаването ѝ с научната работа?

- Неизбежно е един учен да се занимава с управленческа дейност. Това започва още в самата научна организация: той най-напред е ръководител на група, после на лаборатория... или началник във ведомство или министерство. Управленческата дейност е в конфликт с научната. Баланс няма и не може да се намери такъв баланс. В тези случаи винаги страда науката.

- Кой е катализаторът за продължителното творчество на учения?

- Пълното себеотдаване. Не е възможно само от време на време да се обръщаш към науката. Тя е по-ревнива и от най-ревнивата жена. За да ѝ останеш верен, трябва да развиваш и поддържаш преди всичко навичките - да работиш дисциплинирано, да не жалиш свободните минути, да не пестиш сам себе си. Това е много важно за всеки творец.

- Според вас излиза, че най-точната мярка в науката не е талантът?

- Не е.

- А коя е?

- Упоритият труд и конкретният резултат от работата. Само това може да бъде мярка за успеха, за величината на новаторското постижение.

- Вярвате ли в прогнози, в предсказания?

- Жул Верн предсказа кацането на Луната, Артър Кларк - комуникационните спътници. Но колко са несбъднатите прогнози? На нас винаги ни прави впечатление онова, което съвпада с предсказанията. Забравяме онези ситуации, които са се оказали несъстоятелни. Едно е истина - всеки писател-фантаст трябва да познава достатъчно добре науката, за която пише, а всеки учен трябва да бъде и малко фантаст.

- Какво мислите за момента на хрумването, за интуицията?

- Идеята само наглед узрява изведнъж. А всъщност тя дълго се е таила в съзнанието, преди да получи завършен вид. Пък има и нещо друго: хрумването рядко представлява окончателно решение. Тепърва предстои да се броди към крайния извод.

- Смятате ли, че хората на науката са на почит у нас?

- Уважението в повечето случаи не е към конкретен учен, а към учените изобщо, към науката изобщо. Друго е с изкуството, то е близко до повече хора - затова и неговите творци са по-популярни. Макар че писателят и ученият имат много общи черти, една от които е магията на творчеството. Аз съм се радвал и на анонимната похвала.

Обикновеният човек възкликва за някое наше постижение: браво, значи и ние можем да правим лекарства! И включва всички, дори и себе си в това "ние". Как да не се радвам на такава похвала? Направил съм този човек горд, издигнал съм самочувствието му, неволно съм го приобщил, станал е съпричастен. А когато помогна на някой от "ти" да се превърне в "ние" - това наистина е щастие за мен!

БЛАГОДАРНОСТ

Акад. Любомир Желязков бе страстно предан и отдаден на науката човек. Той смяташе НИХФИ за Делото на своя живот. Беше много добър педагог за студентите си, поддържаше младите, грижеше се за тях. Мнозина от водещите ни специалисти са негово творение, следват примера на неговата изключителна честност и добросъвестност. Той не обичаше фанфарите и хвалебствията, интригите и дрязгите, чужди му бяха политическите пристрастия и конфликти - всичко, което пречеше на научното дирене или влошаваше творческата атмосфера. Беше пословичен със скромността си. Никой не се чувстваше потиснат от авторитета му. Ако всички уважаваха човешкото достойнство като него, в науката щеше да има само съмишленици. От него съм запомнила завинаги, че самодоволството води до изоставане и че само критичното отношение към себе си и към другите води до истински успехи.

Ст.н.с, ин.ж. Ваня БАЕВА

www.actualno.bg, 29.10.2018 г. ТС "www.actualno.bg" \f C \l "1"
<https://www.actualno.com/education/za-vtori-pyt-studenti-na-su-organizirat-konferencija-po-himija-i-farmacija-news-702900.html>

За втори път студенти на СУ организират конференция по химия и фармация

Студенти от Факултета по химия и фармация (ФХФ) на СУ "Свети Климент Охридски" организират за втори път Национална студентска конференция по фармацевтични и химични науки.

Първото издание на престижния научен форум се проведе през тази пролет, като инициативата даде поле за изява за научните постижения и успехи на студенти от цялата страна.

Конференцията получи положителни отзиви от химичната и фармацевтичната индустрия, от съсловие на фармацевтите, както и от участниците и гостите на форума. "Чувстваме се удовлетворени от това, че инициативата провокира мисленето на много студенти и това допринесе за постигане на високи научни резултати. Щастливи сме и от факта, че успяхме да спомогнем за затвърждаването на връзката между Факултета по химия и фармация на Софийския университет и останалите фармацевтични факултети и университети с преподаване на химически специалности в България", споделят организаторите на събитието, които са си поставили за цел да презентират събитието на принципа "студенти правят нещо полезно за студенти".

Ето защо от днес (29 октомври) стартира регистрацията за участие във форума, чието второ издание е предвидено в дните 4 и 5 април 2019 г. Крайният срок за регистрация изтича в 23:59 ч. на 2 април 2019 г.

Организаторите уточняват, че участието в научната конференция е безплатно и е отворено за ученици, студенти, учители, преподаватели, служители на учебни заведения или граждани с активен интерес в областта на химическите и фармацевтичните науки.

Повече информация за условията около регистрацията във ще откриете [ТУК](#).

Actualno.com е медиен партньор на студентската инициатива.

РЕДАКТОР: РУМЕН СКРИНСКИ